ANATOL MORARU ȘI DISCURSUL NARATIV POSTMODERN

Corina DEMENCIUC,

studentă, anul III, Facultatea de Litere

CZU: 821.135.1-3(478).09 corinademenciuc@gmail.com

Postmodernismul literar românesc reprezintă o expresie a schimbărilor culturale după declinul modernității, fiind caracterizat prin acceptarea și reinterpretarea tradiției într-un mod ludic și ironic, prin indeterminare, fragmentare, hibridizare și experimentalism, reflectând o pluralitate de interpretări și refuzul linearității [1]. Totodată, se disting două tipuri de postmodernist: unul „soft livresc", cu accent pe ludic și hedonism, și unul mai recent, influențat de cultura consumului și a discursului mediatic.

În contexul posmodernismului din Republica Moldova, proza lui Anatol Moraru ilustrează, deopotrivă, perspectiva textualistă şi cea minimalistă, romanul său „*Turnătorul de medalii"* fiind o expresie a efortului de integrare în rațiunea modelului european, conceput ca unul interactiv şi structural deschis: „De unde nici nu pot să ştiu ce va fi în esenţă naraţiunea dată: „artă de a iubi", „tratat de luptă", „carte uşoară", adică un „romance story", „povestire decoltată", „roman de gară", „cronică a trivialităţii existenţei", „roman epidermic"... Ar putea rezulta, risc să afirm, „un mozaic de glume", ca la Kurt Vonnegut... Mai ştiu că nu va fi un text corpolent ca al lui Norman Mailer-americanul, ştie lumea, dacă nu scrie 1000 de pagini, nici nu-l consideră roman. Principalul e să fie literatură spre luminarea şi delectarea cititorului, adică să aibă read-appeal" [2, p.12].

Prin *Turnătorul de medalii*, scriitorul se înscrie „în cel mai recent pluton al prozei românești din Basarabia", dar, cum remarcă subtil exegetul Nicolae Leahu în prefața cărții, „În front, este, totuşi, un insolit: nu are intensitatea gravă a lui Constantin Cheianu, la fel cum nu e un administrator de palme retorice ca Sandu Vaculovski. Poziţionat undeva între Iulian Ciocan şi Vasile Ernu, el explorează cam acelaşi rezervor de amintiri made in U.R.S.S." [2].

Romanul conturează toposul literar „bolțean", surprins pe două linii narative: una ficţională, avându-l în centru pe studentul Dorin Pânzaru şi alta memorialistică, documentară, susținută de lectorul-narator. Personajele se raportează la mediul academic, fiind profesori și studenți care sunt nevoiți să locuiască în mediul agresiv al unui oraș din Republica Moldova, situat la margine, puternic rusificat, plin ochi cu „specialişti" din fostul imperiu urss-ist. Este un univers bântuit de ciuma camusiană, cu oameni deposedaţi, cu unele excepţii, de atributele umanităţii. Protagoniştii par anonimizaţi, lipsiţi de biografii particulare, chiar, „fără însuşiri", psihologia lor e cea a „reflexului condiţionat social". Autorul nu e altceva decât un marionetist (de multe ori ludic), ce dublează prin tuşele sale ironice profilul uneori caricatural al „eroilor" săi. „Romanul devine un fel de Arcă a lui Noe încărcată cu biete făpturi ce s-au salvat de la înec: o lume de supravieţuitoare" [3], o încercare continuă de regăsire a stabilităţii pierdute prin recurs la persoana autorului sau, mai bine spus, prin recurs la un narator deghizat în persoana autorului, valorificând trăsăturile romanului corintic.

Firul narativ este susținut prin secvenţe metaliterare, referinţe intertextuale şi inserţii (auto)ironice, definitorii pentru scriitura lui Anatol Moraru. Dialogurile intertextuale vizează o galerie amplă de scriitori români, precum C. Negruzzi, V. Alecsandri, M. Eminescu, I.L. Caragiale, I. Creangă, M. Preda, Mateiu I. Caragiale, M. Eliade, L. Rebreanu, Urmuz, G. Călinescu, N. Stănescu, I. Druţă, Gr. Chiper, C. Cheianu ș.a.

Descrierile inedite, grațioase sau fin-grotești relevă cochetarea cu poezia, limbajul ludic, ironic: „…un rotocol de fum propulsat artistic cum o poate face (patriarhal) doar un hogeag de la ţară într-o iarnă cu temperaturi scăzute”; „Moş Aristide contempla delicat prin geamul plâns melancolia frunzelor seduse de luturile ogrăzii”; „un dans proteic asamblat din procedee şi figuri la modă, mixate cu cele intrate în tradiţie”; „… landşaftul defila în viteză pe retinele pasagerilor”; „Răcoarea dimineţii făcea ravagii în siluetele vorniceilor”; „Expediţia studenţească înainta vesel pe portativele cântecului de voie bună”.

În ansamblu, proza postmodernistă a lui Anatol Moraru denotă deschiderea către alte texte, coduri, semne, textul fiind întruchiparea mai multor texte infinite care şi-au pierdut originea. Romanul analizat semnalează expresii ale umanului transpus în idee, gândire, formă, care se datorează faptului că autorul are o relaţie specială cu eroii săi, mizând pe vocația dialogală și investind în conștiința autonomă a personajelor.

Referințe:

1. GRATI, A. *Fenomenul literar postmodernist*. *Note de curs*, Chișinău, 2013.
2. MORARU, A. *Turnătorul de medalii*. Chișinău: Prut Internațional, 2008.
3. MANOLESCU, N. *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc.* Bucureşti: Editura Gramar, 2004.

Recomandat
***Dorina ROTARI**, dr., conf. univ.*